

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ

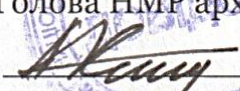
МАГІСТР

(освітній ступінь)

Кафедра образотворчого мистецтва і архітектурної графіки

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Голова НМР архітектурного факультету

 /Олександр КАЩЕНКО /

« 05 » 08 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

«Живопис»

(назва освітньої компоненти)

шифр	назва спеціальності, освітньої програми
023	«Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» ОПП «Художньо-декоративне оздоблення інтер'єру»

Мова викладання: українська

Розробники:

Куленко М.Я., доцент

(прізвище та ініціали, науковий ступінь, звання)

(підпис)

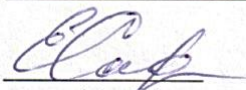
(прізвище та ініціали, науковий ступінь, звання)

(підпис)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри образотворчого мистецтва і архітектурної графіки

протокол № 1 від « 05 » 08 2024 року

Завідувача кафедри

(підпис)

/Олена САФРОНОВА/

Схвалено гарантом освітньої програми «Художньо-декоративне оздоблення інтер'єру»

Гарант ОП

(підпис)

/Олена САФРОНОВА/

Розглянуто на засіданні науково-методичної комісії спеціальності

Протокол № 1 від « 05 » 08 2024 року

ВИТЯГ З РОБОЧОГО НАВЧАЛЬНОГО ПЛАНУ
РІК ВСТУПУ 2024-2025

шифр	Назва спеціальності, освітньої програми	Форма навчання:							денна				Форма контролю	Семестр	Відмітка про погодження заступником декана факультету
		Кредитів на сем.	Обсяг годин					Кількість індивідуальних робіт							
			Всього	аудиторних			Сам. роб.								
				Разом	Л	Лр		Пз	КП	КР	РГР	Конт. роб.			
023	«Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація" ОПП «Художньо-декоративне оздоблення інтер'єру»	3,0	90	42	2		40	48		1			залік	1	
023	«Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація" ОПП «Художньо-декоративне оздоблення інтер'єру»	3,0	90	42	2		40	48				1	екзамен	2	

Анотація. Мета та завдання освітньої компоненти

Мета дисципліни: полягає у всебічному розвитку творчої особистості здобувача, шляхом послідовного оволодіння засобами, методами та прийомами практичної роботи в галузі образотворчого мистецтва, з олійного чи акрілового живопису зображення людського постаті.

Навчання здійснюється в аудиторії на основі вже отриманих навичків знань на першому (бакалаврському) рівні. Завдання більш ускладнені та спонукають до більшого поглибленого осмислення та розкриття Здобувачами образу людини через передачу індивідуальних її характеристик.

Пререквізити: освітні компоненти освітньо-професійної програми «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» першого (бакалаврського) рівня: рисунок, живопис, композиція, історія світового мистецтва і архітектури, історія та сучасне українське мистецтво, нарисна геометрія і проєктна графіка, вступ до фаху (основи мистецтва, дизайну та архітектури), колористика. Паралельно вивчаються дисципліни: ОК4 Актуальні проблеми образотворчого мистецтва, ОК6 Рисунок.

Робоча програма містить витяг з робочого навчального плану, мету вивчення, компетентності, які має опанувати здобувач, програмні результати навчання, дані щодо викладачів, зміст курсу, тематику практичних занять, вимоги до виконання індивідуального завдання, шкалу оцінювання знань, вмінь та навичок здобувача, роз'яснення усіх аспектів організації освітнього процесу щодо засвоєння освітньої компоненти, список навчально-методичного забезпечення, джерел та літератури для підготовки до практичних занять та виконання індивідуальних завдань. Також програма містить основні положення щодо політики академічної доброчесності та політики відвідування аудиторних занять.

Посилання на сторінку електронного навчально-методичного комплексу дисципліни: <https://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=3716>

Компетентності здобувачів освітньої програми, що формуються в результаті засвоєння освітньої компоненти

Код	Зміст компетентності
Інтегральна компетентність	
ІК	Здатність розв'язувати складні задачі та проблеми у галузі образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації творів мистецтва під час практичної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності	
ЗК01	Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
ЗК02	Вміння виявляти, ставити та розв'язувати проблеми.
Спеціальні (фахові) компетентності	
СК01	Здатність переосмислювати базові знання, демонструвати розвинену творчу уяву, використовувати власну образно-асоціативну мову при створенні художнього образу.
СК02	Здатність трактувати формотворчі мистецькі засоби як відображення історичних, соціокультурних, економічних і технологічних етапів розвитку суспільства.
СК03	Здатність використовувати знання та практичні навички найвиразнішого розкриття змісту художнього твору та його втілення.
СК07	Володіння теоретичними і методичними засадами навчання та інтегрованими підходами до фахової підготовки художників образотворчого і декоративного мистецтва та реставраторів творів мистецтва, планування власної науково-педагогічної діяльності.
СК09	Здатність створювати затребуваний на художньому ринку суспільно значущий продукт образотворчого та/або декоративного мистецтва.

**Програмні результати здобувачів освітньої програми, що формуються в
результаті засвоєння освітньої компоненти**

Код	Програмні результати
ПР01	Визначати, аналізувати і пояснювати історичні, культурологічні, соціокультурні, художньо-естетичні аспекти розвитку світового та українського образотворчого і декоративного мистецтва.
ПР02	Інтерпретувати та застосовувати семантичні, іконологічні, іконографічні, формально-образні і формально-стилістичні чинники образотворення.
ПР03	Володіти інноваційними методами та технологіями роботи у відповідних матеріалах (за спеціалізаціями).
ПР04	Представляти формотворчі мистецькі засоби як відображення історичних, соціокультурних, економічних і технологічних етапів розвитку суспільства.
ПР05	Критично осмислювати теорії, принципи, методи та поняття з різних предметних галузей для розв'язання завдань і проблем у галузі образотворчого та/або декоративного мистецтва.
ПР07	Володіти фаховою термінологією, науково-аналітичним апаратом, проводити аналіз та систематизацію фактологічного матеріалу та методикою проведення наукових досліджень.
ПР08	Визначати мету, завдання та етапи мистецької, реставраційної, дослідницької та освітньої діяльності, сприяти оптимальним соціально-психологічним умовам для якісного виконання роботи.

ПР10	Застосовувати у мистецькій та дослідницькій діяльності знання естетичних проблем образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації, основні принципи розвитку сучасного візуального мистецтва.
-------------	---

Зміст курсу

Модуль 1. Оголена чоловіча чи жіноча модель.

Змістовий модуль 1. Вимоги та правила до виконання конструктивного малюнку людської постаті.

Лекція 1

Тема 1. Живопис – творчий та колористичний аспект.

Тема 2. Демонстрація робіт з живопису студентів минулих років, монографій, репродукцій. Висновки

Практичне заняття 1.

Оголена чоловіча чи жіноча модель у неглибокому просторі та боковому освітленні. Основні вимоги до побудови людського тіла, композиційне вирішення – 4 год.

Практичне заняття 2.

Оголена чоловіча чи жіноча модель у неглибокому просторі та боковому освітленні. Виконання лінійно-конструктивного рисунку з урахуванням пропорцій та конструкцій тіла людини, використовуючи знання пластичної анатомії – 8 год.

Практичне заняття 3.

Оголена чоловіча чи жіноча модель у неглибокому просторі та боковому освітленні). Уточнення побудови – 6 год.

Змістовий модуль 2. Моделювання світлотіньової побудови людської постаті.

Практичне заняття 4.

Оголена чоловіча чи жіноча модель у неглибокому просторі та боковому освітленні). Поступова прописка тоном. Створення об'ємного зображення засобами олійного чи акрилового живопису – 10 год.

Практичне заняття 5.

Оголена чоловіча чи жіноча модель у неглибокому просторі та боковому освітленні). Передача матеріальності, характеру, антуражу, простору, деталізація, досягнення емоційної виразності при колористичній і тональній цілісності всієї композиції – 12 год.

Модуль 2. Одягнена чоловіча чи жіноча модель.

Змістовий модуль 1. Вимоги та правила до виконання конструктивного малюнку одягненої людської постаті.

Лекція 2

Тема 1. Аналіз підсумків минулого семестру.

Тема 2. Ознайомлення з завданням весняного семестру.

Тема3. Демонстрація кращих методичних матеріалів.

Висновки

Практичне заняття 1.

Одягнена чоловіча чи жіноча модель у неглибокому просторі майстерні з антуражем. Основні вимоги до побудови одягненої людської постаті, композиційне вирішення – 4 год.

Практичне заняття 2.

Одягнена чоловіча чи жіноча модель у неглибокому просторі майстерні з антуражем. Основні вимоги до побудови одягненої людської постаті. Виконання лінійно-конструктивного рисунку з урахуванням пропорцій та конструкцій тіла людини, використовуючи знання пластичної анатомії – 8 год.

Практичне заняття 3.

Одягнена чоловіча чи жіноча модель у неглибокому просторі майстерні з антуражем. Основні вимоги до побудови одягненої людської постаті. Уточнення побудови – 6 год.

Змістовий модуль 2. Моделювання світлотіньової побудови людської постаті.

Практичне заняття 4.

Одягнена чоловіча чи жіноча модель у неглибокому просторі майстерні з антуражем. Поступова прописка тоном. Створення об'ємного зображення засобами олійного чи акрилового живопису – 10 год.

Практичне заняття 5.

Одягнена чоловіча чи жіноча модель у неглибокому просторі майстерні з антуражем. Передача матеріальності, характеру, антуражу, простору, деталізація, досягнення емоційної виразності при колористичній і тональній цілісності всієї композиції - 12 год.

Індивідуальне завдання

Модуль 1. Курсова робота.

1. Пейзаж.
2. Натюрморт.
3. Копія роботи відомого майстра.

Матеріал: олія, полотно

Формат: 40 см по меншій стороні.

Модуль 2. Контрольне завдання.

1. Характерний пейзаж або натюрморт.
2. Копія роботи майстра.
3. Матеріал: олія, полотно
4. Формат: 40 см по меншій стороні.

Розподіл годин самостійної роботи здобувачів

№ п/п	Вид роботи	Кількість годин
Модуль 1.		
1	Підготовка до лекцій	1
2	Підготовка до практичних занять	11
3	Виконання курсової роботи	30
4	Підготовка до заліку	6
	Усього за семестр	48
Модуль 2.		
1	Підготовка до лекцій	1
2	Підготовка до практичних занять	11
3	Виконання індивідуальної роботи (контрольної роботи)	6
4	Підготовка до екзамену	30
	Усього за семестр	48
	Усього за рік	96

Методи контролю та оцінювання знань

Загальне оцінювання здійснюється через вимірювання результатів навчання у формі проміжного (модульного) та підсумкового контролю (екзамен, залік, захист індивідуальної роботи) відповідно до вимог зовнішньої та внутрішньої системи забезпечення якості вищої освіти.

Політика щодо академічної доброчесності Індивідуальне завдання може перевірятись на плагіат.

Списування під час опитувань, які проводяться у письмовій формі, заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). У разі виявлення фактів списування з боку здобувача він отримує інше завдання. У разі повторного виявлення призначається додаткове заняття для проходження опитування.

Політика щодо відвідування

Здобувач, який пропустив аудиторне заняття з поважних причин, має продемонструвати викладачу та надати до деканату факультету документ, який засвідчує ці причини.

За об'єктивних причин (хвороба, міжнародне стажування, наукова та науково-практична конференція (круглий стіл) тощо) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Методи контролю

Основні форми участі Здобувачів у навчальному процесі, що підлягають поточному контролю: виконання конкретної роботи під час проведення практичних занять, а також індивідуальні роботи у формі творчої художньої роботи. Кожна тема курсу, що винесена на практичні заняття, відпрацьовується Здобувачами у тій чи іншій формі, наведеній вище. Обов'язкова присутність на практичних заняттях, активність впродовж семестру, відвідування/відпрацювання усіх аудиторних занять, виконання інших видів робіт, передбачених навчальним планом з цієї дисципліни.

При оцінюванні рівня знань Здобувача аналізу підлягають:

- якість знань (ступінь засвоєння фактичного матеріалу): осмисленість, глибина, гнучкість, дієвість, системність, узагальненість, міцність;
- ступінь сформованості вміння поєднувати теорію і практику під час розгляду ситуацій, практичних завдань;
- рівень володіння розумовими операціями: вміння аналізувати, синтезувати, порівнювати, абстрагувати, узагальнювати, робити висновки з проблем, що розглядаються;
- досвід творчої діяльності: вміння виявляти проблеми, розв'язувати їх, формувати гіпотези;
- володіння техніками олійно та акрилового живопису;
- використання знань та практичних навичок для найвиразнішого розкриття змісту художнього твору та його втілення;
- вміння створення композиційної виразності, правильності побудови згідно з пропорційними відношеннями, кольорової єдності і гармонії, цілісності зображення;
- вміння передачі фарбами на площині тривимірного зображення, яке сприймається об'ємним, кольоровим, матеріальним в кольоровому середовищі згідно з тоновими та кольоровими відношеннями.
- самостійна робота: робота з навчально-методичною, науковою, допоміжною вітчизняною та зарубіжною літературою з питань, що розглядаються, вміння

отримувати інформацію з різноманітних джерел (традиційних; спеціальних періодичних видань, ЗМІ, Internet тощо).

Контрольне (модульне) опитування проводиться за кількома змістовими модулями. Бали, які нараховуються Здобувачу за відповіді на питання, поділяються між змістовими модулями.

Індивідуальне завдання підлягає захисту Здобувачом на заняттях, які призначаються додатково.

Індивідуальне завдання виконується техніці олійного живопису.

Література, що рекомендується для виконання індивідуального завдання, наведена у цій робочій програмі, а в електронному вигляді вона розміщена на Освітньому сайті КНУБА, на сторінці кафедри.

Індивідуальне завдання подається викладачу не пізніше, ніж за 2 тижні до початку залікової сесії. Викладач має право вимагати від Здобувача доопрацювання індивідуального завдання, якщо воно не відповідає встановленим вимогам.

Результати поточного контролю заносяться до журналу обліку роботи. Позитивна оцінка поточної успішності Здобувачів за відсутності пропущених та невідпрацьованих практичних занять та позитивні оцінки за індивідуальну роботу є підставою для допуску до підсумкової форми контролю. Бали за аудиторну роботу відпрацьовуються у разі пропусків.

Підсумковий контроль здійснюється під час проведення залікової та екзаменаційної сесій з урахуванням підсумків поточного та модульного контролю, оцінки індивідуального завдання та курсової роботи. Під час семестрового контролю враховуються результати здачі усіх видів навчальної роботи згідно зі структурою кредитів.

Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою.

Розподіл балів для дисципліни з формою контролю залік

Модуль 1.

Поточне оцінювання			Залік	Сума балів
Змістовний модуль		Захист курсової роботи		
1	2			
20	20	40	20	100

Розподіл балів для дисципліни з формою контролю екзамен

Модуль 2.

Поточне оцінювання			Екзамен	Сума балів
Змістовний модуль		Оцінка індивід. завдання		
1	2			
25	25	10	40	100

Шкала оцінювання балів за якість виконання курсової роботи

Оцінка за інд. завдання	К-ть балів до підсумков
A	36-40
B	33-35
C	30-32
D	26-29
E	24-25

Шкала оцінювання балів за якість виконання індивідуального завдання

Оцінка за інд. завдання	К-ть балів до підсумков
A	10
B	8
C	6
D	4
E	2

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту	для заліку
1	2	3	4
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

Загальні критерії поточного оцінювання знань здобувачів

Кіл-ть балів	Критерії оцінювання
90-100	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних/розрахункових завдань, використовуючи при цьому нормативну, обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі завдання (робота виконана на високому художньому рівні з умінням використовувати знання з анатомії людини). Здобувач здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями.
74-89	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну та обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість завдань (робота містить неточності або окремі недоліки в композиції зображення, в передачі пропорцій та конструкцій зображення, в кольоровому рішенні, художній виразності). Здобувач здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, у яких можуть бути окремі несуттєві помилки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями.
60-73	В цілому володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових розрахунків, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину завдань (робота містить значні помилки в композиції зображення, в передачі пропорцій та конструкцій зображення, в кольоровому рішенні, відсутня художня виразність). Здобувач має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого; під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків.
0-59	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових розрахунків, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив окремі завдання (не вміння вирішувати творчі задачі, створювати художній образ роботи, володіти техніками живопису). Безсистемне відділення випадкових ознак

	вивченого; невміння робити найпростіші операції аналізу і синтезу; робити узагальнення, висновки.
--	---

Умови допуску до підсумкового контролю

Здобувачу, який має підсумкову оцінку за дисципліну від 35 до 59 балів, призначається додаткова залікова сесія. В цьому разі він повинен виконати додаткові завдання, визначені викладачем.

Здобувач, який не виконав вимог робочої програми по змістових модулях, не допускається до складання підсумкового контролю. В цьому разі він повинен виконати визначене викладачем додаткове завдання по змісту відповідних змістових модулів в період між основною та додатковою сесіями.

Здобувач має право на опротестування результатів контролю (апеляцію). Правила подання та розгляду апеляції визначені внутрішніми документами КНУБА, які розміщені на сайті КНУБА та зміст яких доводиться Здобувачам до початку вивчення дисципліни.

Методичне забезпечення дисципліни

Підручники:

1. Лубенський, В'ячеслав Іванович Рисунок за уявленням [Текст] : підручник для худож. вищ. навч. закладів / В'ячеслав Лубенський; М-во культури та інформ. політики України, КДАДПМіД ім. Михайла Бойчука. Київ : Вид-во ТОВ "Юрка Любченка", 2021. 352 с.
2. Сухенко В.О. Академічний рисунок [Текст]: підручник / В. О. Сухенко, М-во культури України, НАОМА; рец. П.П. Печорний, В. Д. Сергєєв, М. І. Яковлев. Київ : Амадей, 2016. 232 с.

Навчальні посібники:

1. Анорічева-Єрьомка А.І. Академічний живопис [Текст]: навч. посіб. / А. І. Анорічева-Єрьомка; А.І. Анорічева-Єрьомка; МОН України, ХДАДМ. Харків : Колорит, 2009. 232 с.
2. Белянський Олександр Миколайович Короткочасний рисунок. Майстер-клас [Текст] : навч. посібн. / О. М. Белянський; О.М. Белянський; М-во культури і туризму України, Луганський держ. ін-т культури і мистецтв. Луганськ : ЛДКІКМ, 2008. 24 с.
3. Гілязова Н.М. Рисунок. Живопис: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2020. 112 с.

4. Глушук С.С. Техніка станкового живопису [Текст]: навчальний посібник / С.С. Глушук, М-во культури і мистецтв України, НАОМА; передм.: С. Глушук, М. Стороженко, В. Прядка. Київ; Ужгород : [б. в.], 2006. 120 с.
5. Гопцій О. Б., Матвеева П. М. Рисунок, живопис, скульптура : навч. посіб. Київ: ТОВ «ЦП «КОМПРИНТ», 2022. 178 с. Режим доступу: https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/35071/1/NP_rysunok_zhyvopys_22.pdf (Дата звернення 01.08.2024)
6. Джахірул Амін Анатомія для художників: Наочний посібник із зображення людського тіла. Київ : ArtHuss, 2022. 304 с.
7. Дубрівна, А.П. Основи пленерного живопису [Текст] : навч. посіб. / А. П. Дубрівна; упорядник А.П. Дубрівна. Київ : КНУТД, 2007. 51 с.
8. Живопис : навч. посібник / [О. Ч. Чирва, А. В. Сімонова, М. Лобко-Зампасі Д. Ю. Вінтаєв, Ю. О. Сосницький, В. П. Манохін, П. В. Мирончик]; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2021. 149 с. Режим доступу: https://eprints.kname.edu.ua/61347/1/2021_%D0%9F%D0%95%D0%A7_7%D0%9D_%D0%96%D0%98%D0%92%D0%9E%D0%9F%D0%98%D0%A1.pdf (Дата звернення 01.08.2024)
9. Жерdziцький В. Є. Живопис. Техніка і технологія: навчальний посібник / В.Є. Жерdziцький. Х. : Колорит, 2006. 327 с.
10. Іванов-Ахметов В.М. Навчальний рисунок (рисунок голови людини) [Текст] : навч. посібник / В. М. Іванов-Ахметов; Володимир ІвановАхметов; за ред. М.А. Фартушної; відп. ред. П.О. Киричок; рец.: Ю.І. Бондаренко, В.Ю. Могилевський; худож. І.В. Канівець МОН України; НТУ України "КПІ". Київ : НТУУ "КПІ", 2006. 80 с.
11. Іванов-Ахметов В.М. Навчальний рисунок. Рисунок фігури людини [Текст] : навч. посібник / Володимир Іванов-Ахметов; за ред. М.А. Фартушної. Київ : НТУУ "КПІ", 2011. 130 с.
12. Кириченко М. А. Основи образотворчої грамоти : навчальний посібник для студентів художньо-графічних факультетів вищих педагогічних навчальних закладів / М. А. Кириченко. К. : Вища школа, 2002. 188 с
13. Лентовський Арсеній Михайлович Техніка олійного живопису [Текст] / А.М. Лентовський; А. Лентовський. Київ: Держ. вид-во образотв. мистецтва і муз. літ. УРСР, 1959. 184 с.
14. Лоханько, Федір Пилипович Художні матеріали. Техніка живопису [Текст] : короткий курс для студ. пед. ф-тів худож. ін-тів /Ф.П. Лоханько, Т.І. Флорова. Київ : Держ. вид-во образотв. мистец. і муз. л-ри УРСР, 1960. 144 с.
15. Луміс Ендрю Рисуємо голови та руки. Київ : ArtHuss, 2024. 156 с.
16. Луміс Ендрю Рисунок фігури людини: Не шкодуючи сил. Київ : ArtHuss, 2024. 200 с.
17. Макушин Віктор Юрійович Рисунок у просторі й часі [Текст] : навч. посібник / В. Ю. Макушин ; В.Ю. Макушин. Миколаїв : Вид-во НУК, 2008. 428 с.
18. Макушин Юрій Андрійович Рисунок і час [Текст] : навч. посібник / Ю.А. Макушин; Ю.А. Макушин. Миколаїв : Вид-во НУК, 2008. 288 с.

19. Прокопович Т. А. Основи кольорознавства : – навч. посіб. / Тетяна Анатолівна Прокопович. – Луцьк: Вежа-Друк, 2016. – 120 с.
20. Пригода Л.Г. Зображення міського пейзажу : посібник до вивчення курсу "Рисунок": Для студ. напрямів підгот. 6.060120 "Архітектура" та 6.020205 "Образотв. мист-во" /Київськ.ун-т буд-ва і архіт. Київ : КНУБА, 2008. 36 с.
21. Пригода Леонід Григорович Малюнок людини в одязі : навч. посібник для студ.
22. вищ. навч. закл. /Київськ. нац. ун-т буд-ва і архіт. Київ : [б.в.], 2001. 156 с.
23. Прокопович Т. А., Каленюк О. М., Вахрамєєва Г. І. Основи кольорознавства та декоративно-прикладного мистецтва : навч. посіб. / Прокопович Тетяна Анатоліївна, Каленюк Ольга Миколаївна, Вахрамєєва Галина Іванівна – Луцьк : Поліграфічний центр «Друк Формат», ФПО Покора І. О., 2019. – 91 с.
24. Рисунок і перспектива. Теорія та практика короткочасного рисунка. [Електронний ресурс] : навч. посіб. для студ. спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація», спеціалізації «Образотворче мистецтво» / О.М. Белянський, Т.Г. Осипова; КПІ ім. Ігоря Сікорського. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 138 с.
file:///E:/%D0%A0%D0%B8%D1%81%D1%83%D0%BD%D0%BE%D0%BA/Rysunok_i_perspektyva_2019.pdf (Дата звернення 01.08.2024)
25. Соловйов О.М. Навчальний рисунок /О.М. Соловйов. Киев : Держвидав образотворчого мистецтва і музичної літ-ри, 1956. 227 с.
26. Сухенко В.О. Рисунок : навч. посібник для студ. вищ. нач. закл. /В.О. Сухенко. Київ : " BONA MENTE", 2004. 183 с.
27. Туманов І.М. Рисунок, живопис, скульптура: Теоретико-методологічні основи комплексного навчання : навчальний посібник. Львів : Аверс, 2010. 496 с.
28. Шпак В.О. Основи живопису. Акварель [Текст] : навч. посіб. / В.О. Шпак; Василь Шпак; М-во освіти і науки України, КДІДПМД ім. М. Бойчука. Київ : [б. в.], 2013. 256 с.

Методичні роботи:

1. Малиновський В.А. Рисунок голови і портретні завдання : методичні рекомендації для студ. усіх спец. архітектурн. факультету /Київ.нац.ун-т .буд-ва та архітектури. Київ, 2001. 48 с.
2. Пилипчук О.Д. Навчальний рисунок: Зображення голови людини з натури : методичні вказівки: для студ. спец. 7.120102 "Архітектура будівель і споруд" 7.120105 "Дизайн архітект. середовища" 7.120103 "Містобудування" /О.Д. Пилипчук; Київ. нац. ун-т буд-ва і архітектури. Київ : КНУБА, 2008. 53 с.
3. Скороходов С.М. Лінійний рисунок : методичні вказівки до виконання практичних робіт: Для студ. спец. 7.120100 "Архітектура", 7.120208 "Образотворче та декоративно-прикладне мистецтво" /С.М. Скороходов; Київ. нац. ун-т буд-ва і архіт. Київ : КНУБА, 2007. 32 с.

Додаткова література

1. Волошин Любов Образ жінки у творчості Олекси Новаківського : монографія /Любов Волошин. Харків-Львів : Видавець Олександр Савчук, 2018. 368 с.
2. Олена Кашуба-Вольвач Олександр Богомазов: Автопортрет. К. : Родовід, 2012. 108 с. (Мала серія українського модернізму).
3. Олена Кашуба-Вольвач Мистецькі сторінки «Нової генерації» 1927–1930: Тематичний покажчик з образотворчого мистецтва, побутотворчого мистецтва, архітектури, кіно- та фотомистецтва і театру /Авт. упоряд. О. Кашуба-Вольвач, авт. вст. ст. М. Мудрак. К. : Фенікс, 2016. 148 с.
4. Гетлейн Марк, Говард Аннабель Арт-візіонери. Харків : Віват, 2018. 312 с.
5. Гомперц Вілл Що це взагалі таке? 150 років сучасного мистецтва в одній пілюлі. К. : ArtHuss, 2017. 486 с.
6. Єврейська тематика в творах художників Києва. Живопис, графіка, скульптура, інсталяція:каталог творів /В. Ліновицька [та ін.]. Київ : [б.в.], 2001. 32 с.
7. Західноєвропейський живопис 14-18 століть: альбом/авт. /упорядники: Л.М. Сак, О. К. Школярєнко. Київ : Мистецтво, 1986. 262 с.
8. Іттен Й. Мистецтво кольору: Суб'єктивний досвід і об'єктивне пізнання як шлях до мистецтва. Київ : ArtHuss, 2022. 96 с.
9. Клочко Діана 65 українських шедеврів. Визнані й неявні. К. : ArtHuss, 2022. 244 с.
10. Коляда Ігор. Казимир Малевич. Харків : Фоліо, 2018. 128 с.
11. Борис Косарєв. Харківський модернізм 1915-1931 / Borys Kosarev. Modernist Kharkiv 1915–1931. К. : Родовід, 2016. 216 с.
12. Ліатріс Айзмен, Кіт Рекер PANTONE. XX століття в кольорах. Київ : ArtHuss. 2024.
13. Лоханько О. П. Художні матеріали. Техніка живопису : корот. курс для студентів пед. ф-тів художніх ін-тів. Держ. видав. образотвор. мистецтва і муз. літ. УРСР / О. П. Лоханько, Т. И. Фролова. Київ, 1960. 140 с.
14. Малиновський В'ячеслав. Живопис. Акварель: каталог /Нац. спілка художників України; Київ. нац. ун-т буд-ва і архітектури. Київ : Софія, 2006. 47 с.
15. Плісс Наталя. Живопис=Natalia Pliss. Painting /упорядники: Н. Плісс, О. Боримська. Київ : [б.в.], 2021. 83 с.
16. Свид С.П. Художні техніки / С.П. Свид. К., 1977. 203 с.
17. Соколюк Людмила Михайло Бойчук та його школа /Людмила Соколюк. Харків: Видавець Савчук О.О., 2014. 386 с.
18. Шевченко Тарас. Живопис, графіка : альбом /авт.-упорядник Д.В. Степовик. Київ: Мистецтво, 1984. 171 с. 15. Шевченко Тарас: Живопис; Графіка: альбом /авт. вступ. ст. та упорядник Д.В. Степовик. Перевид. Київ : Мистецтво, 1986. 175 с.
19. Український живопис. Сто вибраних творів : альбом /упорядник Ю.В. Беличко. Київ : Мистецтво, 1989. 191 с.

20. Художники Києва: Живопис. Графіка. Скульптура. Декоративно-прикладне мистецтво: Творчо-біографічний довідник /Ред. рада: І. Бугаєнко та ін., Вип. 1. Київ : ІПРЕЗ, 2000.199 с.
21. Художники України: Живопис. Графіка. Скульптура. Декоративно-прикладне мистецтво : Творчо-біографічний довідник /Ред. рада: І. Бугаєнко та ін., Вип. 2. Київ : ІПРЕЗ, 2001. 223 с.

Інформаційні ресурси:

<https://library.knuba.edu.ua/>

<https://artukraine.com.ua>

<https://www.wikiart.org/uk>